

До разової спеціалізованої ради PhD 16759
Тернопільського національного
педагогічного університету імені
Володимира Гнатюка (46027 м. Тернопіль,
вул. М. Кривоноса, 2)

ВІДГУК

офіційного опонента Мітчук Ольги Андріївни
на дисертаційну роботу Галіва Олега Ярославовича
на тему «Інформаційні випуски телемарафону «Єдині новини»: жанрово-
тематична парадигма»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 06 Журналістика
за спеціальністю 061 Журналістика

Актуальність теми дисертації. Дисертаційна робота Олега Ярославовича Галіва присвячена актуальній проблемі сучасного журналістикознавства – трансформації інформаційного телевізійного мовлення в умовах повномасштабної російсько-української війни та функціонуванню телемарафону «Єдині новини» як специфічної моделі організації новинного контенту. Актуальність обраної теми визначається істотними змінами української медіасистеми після 24 лютого 2022 року, що позначилися на принципах виробництва, структурування і поширення телевізійної інформації, редакційній взаємодії, тематичних пріоритетах та жанрових формах репрезентації суспільно значущих подій.

У вступі дисертації автор обґрунтовано пов'язує актуальність дослідження з особливою роллю інформаційного телевізійного мовлення у формуванні порядку денного та конструюванні соціальної реальності. В умовах повномасштабної війни інформаційне мовлення функціонує не лише як канал оперативного повідомлення фактів, а й як складник інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій держави. Поява телемарафону «Єдині новини» означила перехід від автономного мовлення телеканалів до об'єднаної структурно-форматної моделі, специфіку якої становлять спільне виробництво інформаційного продукту, міжредакційна взаємодія та наскрізне слотове мовлення (Дис., с. 11-12).

Наукова актуальність роботи посилюється недостатнім рівнем комплексного вивчення інформаційних випусків телемарафону як цілісного медіапродукту. Попри наявність праць, присвячених телевізійним новинам, трансформації телевізійних форматів, жанровим особливостям воєнного мовлення, фреймінгу та окремим аспектам функціонування «Єдиних новин», системне дослідження жанрово-тематичної структури інформаційних випусків усіх суб'єктів спільного виробництва залишається недостатньо представленим у науковому дискурсі (Дис., с. 12-13, 59). Звернення О. Я. Галіва до жанрово-тематичної парадигми інформаційних випусків телемарафону є науково вмотивованим і своєчасним, оскільки дає змогу простежити структурні, тематичні та жанрові зміни інформаційного телемовлення воєнного періоду, визначити особливості формування порядку денного та встановити специфіку рецепції відповідного медіаконтенту.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукові положення та результати дисертації дослідника характеризуються належним ступенем обґрунтованості, що забезпечується послідовністю дослідницької логіки, відповідністю методологічного інструментарію поставленій меті та завданням, а також достатнім обсягом емпіричного матеріалу.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному осмисленні телемарафону як специфічної моделі телевізійного мовлення. Автором запропоновано власне визначення поняття «телемарафон», обґрунтовано поняття «телевізійна верстка» в терміносистемі теорії соціальних комунікацій, проаналізовано технологію формування інформаційних випусків у межах міжредакційних етерних слотів та розроблено тематичну модель їх верстки. Важливими результатами є визначення тематичних домінант інформаційних випусків, дослідження фреймування новинного контенту та його жанрової структури (Дис., с. 16). На окрему увагу заслуговує дослідження воєнного телерепортажу як одного з провідних жанрів інформаційного мовлення та запропонована автором класифікація його різновидів за змістово-тематичним

критерієм: репортаж із фронту, репортаж із деокупованих територій, репортаж із місць влучань, репортаж із церемонії прощання та поховання. Емпірично встановлено домінування в інформаційних випусках інформаційних повідомлень 71 % та репортажів 25 % (Дис., с. 176).

Достовірність отриманих результатів забезпечується репрезентативною джерельною базою. Автором опрацьовано 2500 новинних матеріалів інформаційних випусків телемарафону та близько 100 годин американських благодійних телемарафонів. Хронологічні межі дослідження охоплюють березень 2022 – грудень 2025 року, що дає можливість простежити функціонування формату від його створення до етапу стабілізації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах наукової теми кафедри журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Регіональні медіа у контексті викликів часу», номер державної реєстрації 0123U101024.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація має логічну структуру, зумовлену метою та завданнями дослідження. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та джерел, що налічує 287 найменувань, і додатків. Загальний обсяг становить 235 сторінок, із них 178 сторінок основного тексту (Дис., с. 19).

У вступі належно обґрунтовано вибір теми, визначено ступінь наукового опрацювання проблеми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методологічну та джерельну базу, визначено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів. Мета роботи полягає в аналізі жанрово-тематичної парадигми інформаційних випусків національного телемарафону «Єдині новини».

Методологічний інструментарій відповідає характеру поставлених завдань. Автор застосовує історико-теоретичний метод, моніторинг, спостереження, аналіз, синтез та узагальнення, дескриптивний і порівняльний методи, класифікацію, моделювання, контент-аналіз, фрейм-аналіз та

анкетування. Зокрема, контент-аналіз використано для встановлення жанрової структури й тематичного наповнення випусків, фрейм-аналіз для визначення домінантних інтерпретаційних рамок, анкетування для дослідження рецепції контенту аудиторією та професійним середовищем (Дис., с. 14–15).

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади дослідження телемарафону як формату інформаційного мовлення» формує концептуальне підґрунтя дисертації. У підрозділах 1.1–1.3 автор послідовно розглядає телевізійні новини як предмет наукових студій, простежує міжнародний та український досвід становлення телевізійного марафону, характеризує телеканали-учасники «Єдиних новин» як суб'єктів спільного інформаційного виробництва. Підрозділ 1.4 присвячено методології дослідження.

Значущим результатом першого розділу є уточнення поняття «телевізійні новини» та формування авторського розуміння телемарафону. На с. 59 автор констатує відсутність комплексного дослідження функціонування «Єдиних новин» з урахуванням специфіки телевізійного виробництва всіх його суб'єктів, чим аргументує власний дослідницький підхід. У висновках до розділу систематизовано також методологічні засади подальшого емпіричного аналізу (Дис., с. 59–60).

У другому розділі дисертації **«Інформаційні випуски телемарафону “Єдині новини”: формально-змістовий вимір»** автор послідовно здійснює формально-змістовий аналіз інформаційних випусків телемарафону «Єдині новини», зосереджуючи увагу на принципах їх структурної організації, тематичному наповненні, особливостях фреймування та жанровій специфіці. На основі аналізу конкретних випусків телеканалів окреслено особливості побудови новинного контенту та запропоновано алгоритм формування інформаційного порядку денного. Практичну цінність має розроблена автором тематично-блокова модель верстки новин, орієнтована на використання редакційними групами під час формування ранкових, денних і вечірніх випусків (Дис., с. 75).

Вагомим результатом є систематизація тематичної структури телемарафону. Автором доведено домінування воєнної проблематики та значну представленість міжнародної тематики, водночас виявлено недостатню увагу до

культурної, релігійної та спортивної сфер, що дає підстави говорити про певну тематичну асиметрію інформаційного контенту (Дис., с. 95, 175). Окремий аналітичний вимір становить дослідження фреймування новин, у межах якого простежено особливості репрезентації війни, діяльності державних інституцій, військових і громадянського суспільства. На цій основі запропоновано класифікацію фреймів за критеріями воєнного потенціалу, міжнародної залученості, суспільної активності та інституційної участі влади (Дис., с. 109–110, 175–176).

Значну увагу в розділі приділено жанровій організації інформаційних матеріалів. Автор не обмежується кількісною фіксацією жанрових форм, а аналізує специфіку їх функціонування в умовах війни, зокрема доцільність використання прямих ввімкнень, репортажів та інтерв'ю. Переконливими є наведені приклади, у яких відсутність ефекту присутності, належного візуального супроводу чи безпосередніх учасників події дає підстави критично оцінювати функціональну виправданість окремих прямих ввімкнень. Такий підхід свідчить про прагнення автора поєднати кількісний аналіз із якісною інтерпретацією жанрової практики телемарафону (Дис., с. 137–138).

Третій розділ «Рецепція новинного контенту телемарафону “Єдині новини”» логічно доповнює контент-аналітичну частину роботи рецептивним виміром. Автор характеризує соціально-демографічні параметри респондентів, зіставляє сприйняття інформаційного продукту масовою аудиторією та журналістською спільнотою, а на підставі отриманих даних формулює практичні рекомендації.

Емпіричну основу цього розділу становлять результати анкетування 150 представників аудиторії та 76 представників професійної журналістської спільноти. Отримані результати дають можливість встановити частоту споживання контенту, рівень його відповідності інформаційним потребам, характер професійного використання та ставлення до необхідності переформатування телемарафону. Зокрема, лише 32,6 % опитаних представників аудиторії зазначили повну відповідність новинного контенту їхнім

інформаційним потребам, тоді як у професійній діяльності щоденно його використовують 17,5 % опитаних медійників (Дис., с. 149, 176).

Прикладне значення має підрозділ 3.3, у якому на підставі результатів власного дослідження та оцінок професійної спільноти сформульовано рекомендації щодо вдосконалення інформаційних випусків. Автор акцентує на необхідності розширення тематичного охоплення, жанрового урізноманітнення, посилення аналітичної складової та дотримання професійних стандартів новинної журналістики (Дис., с. 168–170).

Загальні висновки є відповіддю поставленим завданням, систематизують теоретичні й емпіричні результати та засвідчують досягнення мети дисертаційної роботи. Автор узагальнює результати концептуалізації телемарафону як об'єднаної структурно-форматної моделі аудіовізуальних медіа, результати аналізу жанрово-тематичної структури, фреймування, рецепції контенту та формулює напрями подальших досліджень.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертація О. Я. Галіва є завершеним самостійним науковим дослідженням, структурні компоненти якого взаємопов'язані та реалізують поставлену мету. Теоретичні положення першого розділу отримують емпіричну верифікацію у другому, а третій розділ доповнює результати дослідження аналізом рецепції контенту та практичними рекомендаціями. Позитивної оцінки заслуговує значний емпіричний масив, поєднання кількісного та якісного аналізу, використання конкретних телевізійних матеріалів, таблиць, схем і результатів анкетування.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертаційна робота написана українською мовою, виклад матеріалу загалом відповідає вимогам академічного наукового стилю. Автор послідовно використовує поняттєво-категоріальний апарат журналістикознавства, аргументує положення результатами теоретичного та емпіричного аналізу. Структурна організація тексту забезпечує логічний перехід від теоретико-методологічного обґрунтування проблеми до аналізу емпіричного матеріалу та формулювання практичних рекомендацій.

Оприлюднення результатів дисертаційного дослідження. Основні результати дисертації представлено у 10 наукових публікаціях, із яких три статті опубліковано у наукових фахових виданнях України категорії «Б», одна стаття у співавторстві у науковому виданні категорії «А», що індексується у Scopus, та шість праць апробаційного характеру у збірниках матеріалів всеукраїнських і міжнародних конференцій. Основні положення роботи апробовано на семи міжнародних та дванадцяти всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях упродовж 2022–2026 років.

Зауваження до дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи наукову і практичну значущість дисертаційного дослідження та отриманих автором результатів, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та питання дискусійного характеру.

1. У дисертації переконливо встановлено домінування воєнної тематики та недостатню представленість культурної, освітньої, спортивної й релігійної проблематики. Водночас доцільно було б поглибити інтерпретацію виявленої тематичної асиметрії, де вона є об'єктивним наслідком воєнного інформаційного порядку денного, а де результатом редакційної моделі самого телемарафону? Таке розмежування посилило б аналітичний потенціал отриманих результатів.

2. Значний науковий інтерес становить запропонована автором класифікація фреймів новинного контенту. Водночас у роботі можна було б чіткіше представити критерії розмежування фрейму та наративу, оскільки в аналізі окремих матеріалів ці категорії функціонально зближуються. Більш виразне методологічне розмежування відповідних понять сприяло б точнішій інтерпретації механізмів конструювання медійної реальності.

3. Сформульовані у підрозділі 3.3 рекомендації мають виразне практичне спрямування. Водночас їх науково-прикладну цінність можна було б посилити шляхом структурування рекомендацій відповідно до рівнів їх реалізації редакційного, організаційного, професійно-етичного та інституційного. Це сприяло б чіткішому визначенню суб'єктів, відповідальних за реалізацію запропонованих змін.

Зазначені зауваження мають переважно дискусійний та рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності одержаних результатів і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу.

Дисертаційна робота Галіва Олега Ярославовича «Інформаційні випуски телемарафону “Єдині новини”: жанрово-тематична парадигма» є самостійним, завершеним науковим дослідженням актуальної проблеми сучасного журналістикознавства. Робота характеризується належним теоретико-методологічним рівнем, достатньою емпіричною базою, логічністю структури, обґрунтованістю основних положень і висновків, науковою новизною та практичною значущістю отриманих результатів. Здобувач реалізував поставлену мету та розв’язав визначені дослідницькі завдання, здійснив комплексний аналіз жанрово-тематичної парадигми інформаційних випусків телемарафону «Єдині новини», визначив особливості їх верстки, тематичні домінанти, фрейми та жанрову структуру, дослідив рецепцію новинного контенту аудиторією і професійною журналістською спільнотою та сформулював практичні рекомендації щодо його вдосконалення.

За актуальністю обраної теми, рівнем наукової новизни, теоретичною та практичною значущістю отриманих результатів, обґрунтованістю наукових положень і висновків дисертаційна робота Галіва Олега Ярославовича «Інформаційні випуски телемарафону “Єдині новини”: жанрово-тематична парадигма» відповідає вимогам, установленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика.

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор, Галів

Олег Ярославович, заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 061 «Журналістика».

Офіційний опонент:

доктор наук із соціальних комунікацій,
професор, завідувач кафедри
інформаційного права та юридичної
журналістики
Національного університету водного
господарства та природокористування

Ольга МІТЧУК

